

נובמבר 2017

יישום גישה מבוססת סיכון בגופים פיננסיים ועסקיים

מבוא

ארגון ה-Financial Action Task Force (להלן: "FATF" או "הארגון") אשר קובע את הסטנדרט הבינלאומי למאבק בהלבנת הון ומימון טרור, מעודד מדינות לאמץ גישה מבוססת סיכון (Risk Based Approach – RBA) כדרך אפקטיבית למניעת הלבנת הון ומימון טרור. לאור הסטנדרטים הבינ"ל שקבע הארגון, חוקק בישראל חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: "חוק איסור הלבנת הון") והותקנו הצווים מכוחו, המחילים חובות איסור הלבנת הון ומימון טרור על גופים פיננסיים וגופים עסקיים (להלן: "מוסד פיננסי ועסקי"), וכוללים, בין השאר, את החובה לנהל את סיכוני הלבנת הון ומימון טרור שלהם על ידי יישום גישה מבוססת סיכון.

מטרת מסמך זה הינה לסייע למוסדות פיננסיים ועסקיים בהטמעת גישה מבוססת סיכון כחלק ממשטר הציות של הארגון בתחום הלבנת הון ומימון טרור.

יובהר כי מסמך זה אינו מחייב והוא נועד לתת סקירה כללית ולהוות כלי עזר ביישום גישה מבוססת סיכון על ידי מוסד פיננסי ועסקי, תוך הבנת סיכוני הלבנת הון ומימון טרור ואכיפת אמצעים מתאימים להפחתתם.

למען הסר ספק, יודגש כי כל מוסד פיננסי ועסקי מחויב לפעול בהתאם לחקיקה וצו איסור הלבנת הון הרלוונטי לפעילותו, ובהתאם להוראות הרגולטור הממונה עליו.

הנחיות אלה יש לקרוא יחד עם המסמכים הבאים:

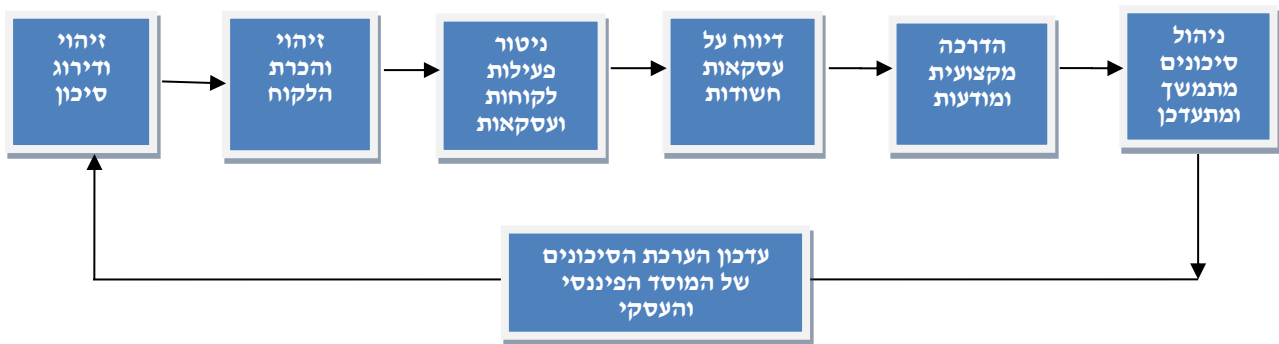
- המלצות ארגון FATF (FATF Recommendations), ההמלצות הפרשניות (INR) ורשימת המונחים.
- מסמכים רלוונטיים נוספים הינן הנחיות ארגון FATF ליישום גישה מבוססת סיכון לכל תחום בסקטור הפיננסי והעסקי, כגון: Risk-Based Approach Guidance for the Banking Sector, Risk-Based Approach Guidance for Money or Value Transfer Services, Guidance on the Risk-Based Approach for the Life Insurance Sector, Guidance on Transparency and Beneficial Ownership, Risk Based Approach Guidance for Legal Professionals, FATF Guidance on the Risk-Based Approach for Accountants, FATF Guidance on the Risk-Based Approach for Trust and Company Service Providers (TCSPs), FATF Guidance on the Risk-Based Approach for Real Estate Agents, FATF Guidance on the Risk-Based Approach for Dealers in Precious Metals and Stones.
- לסקירות כלליות נוספות, ראו: FATF Guidance on National Money Laundering and Terrorist Financing Risk Assessment, The FATF Guidance on Politically Exposed Persons & the FATF Guidance on AML/CFT and Financial Inclusion.

ניהול סיכונים: יישום גישה מבוססת סיכון

מוסד פיננסי ועסקי צריך לזהות את סיכוני הלבנת הון ומימון טרור אליהם הוא חשוף, או ייחשף בעתיד, בהתאם למערכות היחסים העסקיות או הפעילות הפיננסית המזדמנת המזוהים עם אותו מוסד. זיהוי סיכוני הלבנת הון ומימון טרור ייעשו, בין היתר, לפי מקורות מידע רשמיים ולפי היבטים נוספים של סיכון הלקוח; סיכון מדינה או אזור גיאוגרפי; סיכון מוצרים, שירותים ופעולות פיננסיות; ואופן אספקת השירות או המוצר.

בהתאם לאמור תנוסח הערכת סיכונים של המוסד הפיננסי והעסקי, לפיה תגובש גישה מבוססת סיכון אשר תוביל לניהול יומיומי של סיכוני הלבנת הון ומימון טרור, הכולל הכרת ואמידת הסיכונים אליהם חשוף המוסד, הקצאת משאבים בדרך יעילה יותר ופיתוח אסטרטגיות ומדיניות לניהול ולהפחתת הסיכונים שזוהו, וזאת כחלק ממשטר הציות של המוסד. משטר ציות, מתועד וממוסמך, עם מערכת ניטור מתמשכת ובקורות פנימיות לשיפור האפקטיביות, מוכיח את מחויבות המוסד הפיננסי והעסקי לאיתור ולמניעת הלבנת הון ומימון טרור.

הליך יישום גישה מבוססת סיכון הינו הליך מעגלי, מתמשך ומתעדכן כל הזמן, כמפורט להלן:

1) זיהוי ודירוג סיכון

1.1 זיהוי ודירוג הסיכון הינו השלב הראשון והקריטי ביישום גישה מבוססת סיכון על ידי המוסד הפיננסי והעסקי. בהתאם להערכת הסיכונים של המוסד, יש לזהות את הסיכון הכרוך בסוגי לקוחות או עסקאות ולדרג סיכון זה. השימוש בתוכנות אוטומטיות לזיהוי ודירוג סיכונים יסייע בעבודה השוטפת של המוסד הפיננסי והעסקי בתהליך קבלת לקוח חדש. להלן חלק מהשאלות אשר על המוסד הפיננסי והעסקי לבחון בעת זיהוי ודירוג סיכון:

(א) **סיכון הלקוח** - המוסד יבחן את הפעילות הפיננסית של הלקוח והנהנה הסופי (כגון, קשרים עם סקטורים המזוהים עם רמת שחיתות גבוהה או עם שימוש משמעותי עם מזומן); המוניטין של הלקוח והנהנה הסופי (כגון סיקור תקשורתי מהימן נגד הלקוח בביצוע פשע או מעשה טרור או האם הלקוח או הנהנה הסופי היו מושא דיווח בלתי רגיל בעבר); וכן, את סוג הלקוח והנהנה הסופי והתנהגותם (כגון, האם מבנה הבעלות והשליטה של הלקוח שקוף והגיוני או האם הלקוח הוא אישיות משפטית שניתן להשתמש בה כחברת קש).

(ב) **סיכון מדינה או אזור גיאוגרפי** - כך למשל, המוסד הפיננסי והעסקי יבחן האם המדינה הינה חברה בארגון

FATF או ארגון דומה לו, אשר מבצעים ביקורות לגבי מידת הציות של המדינות לסטנדרטים הבינלאומיים בתחום הלבנת הון ומימון טרור ומפרסמים את ממצאיהם, או האם המדינה או האזור הגיאוגרפי מוכרים כמקלטי מס.

(ג) **סיכון מוצרים, שירותים ופעולות פיננסיות** - המוסד הפיננסי והעסקי יבחן את מידת השקיפות של המוצר, השירות או הפעילות הפיננסית (כגון, מידת האנונימיות או המורכבות של הלקוח, הנהנה הסופי ומבנה הבעלות); מידת המורכבות של המוצר, השירות או הפעילות הפיננסית (כגון פעולות כספיות הכוללות מספר צדדים או מספר מדינות, ולחילופין, מידת הקלות בה מבוצעת פעולה); הגובה או הערך של המוצר, השירות או הפעילות הפיננסית (כגון מידת השימוש במזומן או האם השימוש בשירות או במוצר מעודד פעולות פיננסיות בעלות ערך גבוה או בסכום גבוה); ושירותים שהוגדרו על ידי הרשויות המוסמכות או מקורות מהימנים אחרים כבעלי סיכון גבוה בפוטנציה ושירותים אשר מעצם טבעם מספקים אנונימיות רבה יותר או יכולים להתנהל באופן חוצה גבולות (כגון בנקאות מקוונת או נאמנויות).

(ד) **אופן אספקת השירות או המוצר** - המוסד הפיננסי והעסקי יבחן, בין היתר, מהם הסיכונים הפוטנציאליים באופן אספקתם של מוצרים או שירותים המוצעים על ידי המוסד. לרבות, האם היחסים העסקיים אינם מתנהלים פנים-מול-פנים, והאם הלקוח משתמש בגורמי ביניים וככל שכן, מה טיב היחסים ביניהם.

1.2 לאחר זיהוי ודירוג הסיכון, וכחלק מיישום גישה מבוססת סיכון, על המוסד הפיננסי והעסקי לכלול **אמצעים מפחיתי סיכון** במדיניות והפרוצדורה שלו. על המוסד הפיננסי והעסקי להבטיח את יישום האמצעים מפחיתי הסיכון על ידי צוות העובדים. עדכונים ומידת המורכבות והפירוט של האמצעים יהיו תלויים במשתני הסיכון הספציפיים של המוסד. האמצעים מפחיתי הסיכון כוללים, בין היתר: העלאת המודעות למצבים ומערכות יחסים עסקיות בסיכון גבוה; הגברת הניטור על לקוחות או עסקאות; הגברת או הרחבת רמת הבדיקות בהליך זיהוי והכרת הלקוח; רמת אישור גבוהה יותר בפתיחת חשבון או בהתקשרות עם לקוח בסיכון (כגון אישור ההנהלה או מישוהו בתפקיד בכיר); הגברת הבקורות השוטפות; וביצוע ביקורות למערכות הפנימיות של המוסד על מנת לוודא שישנה חלוקה מסודרת ומובנת של תפקידים, אחריות וסמכויות בין צוות העובדים. אמצעים אלה עשויים לטפל ביותר מקריטריון סיכון אחד, ולכן אין חובה לקבוע אמצעים מפחיתי סיכון ספציפיים שיתמקדו בכל סיכון מבין כלל משתני הסיכון.

1.3 בנוסף, על המוסד הפיננסי והעסקי לשקול הטמעת **בקורות פנימיות** בתוך מערכתו לצורך ניהול אפקטיבי של סיכונים הלבנת הון ומימון טרור ולשם זיהוי סיכונים חדשים. ההנהלה אחראית על הבטחת קיום משטר ציות תקין ואפקטיבי במוסד הפיננסי והעסקי. בין השאר, על ההנהלה להיות חלק מהליך מניעת הלבנת הון ומימון טרור במוסד הפיננסי והעסקי ולהבטיח יישום גישה מבוססת סיכון, תרבות פנימית של ציות על ידי העובדים ועמידתם במדיניות והפרוצדורה אשר אמורה להגביל ולהפחית את סיכונים הלבנת הון ומימון טרור. אופי והיקף הבקורות הפנימיות תלויות במוסד הפיננסי והעסקי, מאפייניו ומשתני הסיכון שזוהו על ידו. בכלל כד: באופיו, גודלו ומורכבותו; תחומי הפעילות שלו; פרופיל הלקוחות, המוצרים והשירותים שלו; כמות העסקאות, גודלן וערכן; משתני ורמות הסיכון בתחומי הפעילות שלו; האופן בו המוסד מנהל קשר עם הלקוח (ישיר, באמצעות מתווכים, צדדי ג', קורספונדנטים או לא פנים אל פנים); ועוד.

1.4 הבקורות הפנימיות יתמקדו, בין היתר, בהיבטים הבאים: שירות או מוצר הניתן לניצול לרעה על ידי מלביני הון ועבריינים אחרים; סקירות סדירות של תהליכי הערכת וניהול הסיכונים; יידוע ההנהלה או גורמים

בכירים במוסד הפיננסי והעסקי על יוזמות חדשות לשיפור משטר הציות, ליקויים המצריכים תיקון, פעולות מתקנות שננקטו ודוחות שהוגשו על פעילות בלתי רגילה; הבטחת המשכיות של משטר הציות על אף שינויים בהנהלה, בהרכב העובדים או במבנה הארגוני; הקפדה על כך שהמוסד הפיננסי והעסקי יוכל לזהות פעולות בלתי רגילות ולדווח עליהם בזמן ובצורה המתאימה; הבטחת עמידת המוסד הפיננסי והעסקי בחובותיו הרגולטוריות; שילוב הציות בהגדרת התפקיד ובהערכות הביצועים של כוח האדם הרלוונטי; ועוד.

2) הליך זיהוי והכרת הלקוח

2.1 הליך זיהוי והכרת הלקוח (KYC - know your customer) הינו השלב השני בהליך יישום גישה מבוססת סיכון. מטרת ההליך היא לאפשר למוסד הפיננסי והעסקי לגבש אמונה סבירה כי הוא יודע את זהותו האמתית של כל לקוח ושרמת ביטחון נאותה הוא יודע מה הם סוגי העסקים והעסקאות שהלקוח יעסוק בהם (CDD - customer due diligence).

2.2 לצורך כך, המוסד יאמץ נהלים, מדיניות ופרוצדורה לביצוע זיהוי לקוח ולאופן אימות זהותו של כל לקוח; נקיטת אמצעים סבירים מבוססי סיכון לזיהוי ואימות הזהות של הנהנה הסופי; וכן, ככל שנדרש, להשיג מידע נוסף לשם הבנת נסיבות הלקוח ועסקיו, לרבות טיבן והיקפן של עסקאותיו.

2.3 נקודת המוצא היא שמוסד פיננסי ועסקי יאמוד את הסיכונים שהלקוח עשוי לייצג תוך התחשבות במשתני הסיכון הנאותים בטרם קבלת החלטה. בזמן ביצוע זיהוי והכרת הלקוח, המוסד הפיננסי והעסקי יתאים את דרישותיו למשתני הסיכון האמורים, כמפורט להלן:

- **הליך זיהוי והכרת לקוח סטנדרטי**: יחול על כל הלקוחות של המוסד הפיננסי והעסקי.
- **אמצעים מופחתים לזיהוי והכרת הלקוח במקרה של סיכון נמוך**: בין היתר, לגבי חברות ציבוריות הנסחרות בבורסה הכפופות לדרישות דיווח וגילוי רגולטוריות, ולחובות שקיפות לעניין בעלות ונהנה סופי; ולגבי מוסדות פיננסיים אחרים המפוקחים בהיבטי מניעת הלבנת הון ומימון טרור באופן העולה בקנה אחד עם המלצות ארגון ה-FATF;
- **אמצעים מוגברים לזיהוי והכרת הלקוח במקרה של סיכון גבוה**: בין היתר, משתני סיכון הקשורים לפעילות העסקית של הלקוח; מבנה הבעלות; מחזור עסקאות צפוי או בפועל; או סוגי העסקאות, לרבות עסקאות שבהן מעורבות מדינות בסיכון גבוה או המוגדרות במישור המקומי והבינלאומי כנושאות סיכון גבוה (כגון: קשרי בנקאות קורספונדנטים ואנשי ציבור (PEPs)).

3) ניטור לקוחות ועסקאות

4.1 כחלק מהמדיניות ומהפרוצדורה, יבטיח המוסד הפיננסי והעסקי עדכון מתמשך של המידע והמסמכים שיש לו על לקוחותיו ומערכות היחסים העסקיות שהוא מנהל. רמת ואופי הניטור המבוצע על ידי המוסד הפיננסי והעסקי יהיה תלוי בגודלו של המוסד, בהערכת הסיכונים להלבנת ההון ומימון הטרור של המוסד, בשיטת הניטור המיושמת על ידו (ידנית, אוטומטית או שילוב של השתיים) ובסוג הפעילות הנבדקת.

4.2 בעת יישום גישה מבוססת סיכון לגבי ניטור לקוחות ועסקאות, המוסד הפיננסי והעסקי יכיר בכך שלא כל

העסקאות, החשבונות או הלקוחות ינוטרו באופן זהה, אלא שרמת הניטור תתבסס על משתני הסיכון. בהתאם לכך, גם המדיניות והנהלים המפרטים את אופן ביצוע הניטור במוסד הפיננסי והעסקי ושיקולי המוסד להקצאת משאבים, יושפעו ממשתני הסיכון. יש לתעד את תוצאות הניטור בכל המקרים.

4.3 חלק מהאמצעים שניתן לנקוט בהם במהלך הליך ניטור לקוחות ועסקאות הם: קבלת מידע ומסמכים נוספים על הלקוח, בירור מקור הכספים או העושר של לקוח, הסיבה לביצוע פעולה פיננסית, וקבלת אישור ההנהלה או גורם בכיר במוסד להתחלת מערכת יחסים עסקית; זיהוי דפוס של פעילות פיננסית המצריכה בדיקה; קביעת סף כספי יותר מחמיר לאיתור ולניטור לקוחות או עסקאות; ועוד.

4.4 הליך הבקרה המתמשכת יחול על כלל הלקוחות והעסקאות של מוסד פיננסי ועסקי. מוסד פיננסי ועסקי יבצע בקרה בתדירות יותר גבוהה ככל שמדובר בלקוחות או עסקאות בסיכון גבוה, לרבות נקיטת אמצעי בקרה מוגברים של בחינת מערכת היחסים העסקית עם המוסד, עדכון מסמכי הזיהוי והכרת הלקוח בתדירות גבוהה יותר ואימוץ אמצעים נוספים.

4 דיווח על פעילות בלתי רגילה

3.1 דיווח על פעילות בלתי רגילה הוא קריטי ליכולתה של מדינה להילחם בהלבנת הון ומימון טרור. משטר הדיווח של המוסדות הפיננסיים והעסקיים בא לידי ביטוי בחוק איסור הלבנת הון ובצווים שהותקנו מכוחו, והוא מחייב, בין היתר, הגשת דיווח כאשר המוסד הפיננסי והעסקי סבור כי מתבצעת פעילות בלתי רגילה.

3.2 החלת גישה מבוססת סיכון תסייע בזיהוי אפקטיבי של פעילות בלתי רגילה. כך למשל, מוסד פיננסי ועסקי יפנה משאבים נוספים לאותם תחומים שזוהו על ידי המוסד כנושאי סיכון גבוה. בנוסף, המוסד הפיננסי והעסקי יבצע ביקורות מפעם לפעם כדי לבחון את האפקטיביות שלו בזיהוי ודיווח על פעילות בלתי רגילה.

3.3 משכך, על מוסד פיננסי ועסקי לאמץ נהלים לאיתור פעילות בלתי רגילה. פעילות בלתי רגילה מוגדרת בצווי איסור הלבנת הון הרלוונטיים לכל מוסד, ובכלל זאת כלולים מקרים בהם מבוצעת פעילות פיננסית שאינה אופיינית ללקוח; פעילות מורכבת או בהיקפים חריגים, ועוד.

5 הדרכה מקצועית ומודעות

5.1 ככל שיש למוסד פיננסי ועסקי עובדים, סוכנים או גורמים אחרים המוסמכים לפעול בשמו, על המוסד לספק להם הכשרה והדרכה מקצועית בנושא מניעת הלבנת הון ומימון טרור, שהנה נאותה ומותאמת להערכת הסיכונים של המוסד. כל עובד שיש לו "מוגע" עם לקוחות, "רואה" את הפעילות הפיננסית, "נוגע" בכספים או אחראי על יישום או הפיקוח על משטר הציות במוסד הפיננסי והעסקי, נדרש להבין ולעמוד בחובותיו למניעת הלבנת הון ומימון טרור, ובכלל כך חובות הדיווח, זיהוי והכרת הלקוח, תיעוד ושמירת מסמכים. בנוסף, המוסד הפיננסי והעסקי נדרש לספק לכל העובדים הרלוונטיים מידע כללי אודות החקיקה, התקנות והצווים הרלוונטיים וכן על המדיניות והפרוצדורה הפנימית של המוסד בתחום מניעת הלבנת הון ומימון טרור. מחויבותו של המוסד הפיננסי והעסקי לניהול בקרות פנימיות מוצלחות נסמכת, בין השאר, גם על קיומן של הכשרות והדרכות מקצועיות, לצד העלאת המודעות לנושא בקרב עובדיו.

5.2 המוסד הפיננסי והעסקי יספק לעובדים אחרים שיש להם אחריות מסוימת תחת משטר הציות של המוסד,

הכשרות והדרכות מקצועיות. כך לדוגמא, על המוסד לספק לעובדים האחראים על המחשוב והטכנולוגיות במוסד הפיננסי והעסקי ומפתחים את תוכנות הבקרה הפנימיות הכשרה והדרכה מקצועית הולמת.

5.3 עובדים חדשים יעברו הכשרה והדרכה מקצועית טרם תחילת עבודתם. ככל שעובדים יעברו מתפקידם לתפקיד אחר בתוך הארגון, על המוסד הפיננסי והעסקי לדאוג להכשרה הרלוונטית לתפקיד החדש.

5.4 המוסד הפיננסי והעסקי יישם גישה מבוססת סיכון בנוגע למערך ההכשרות וההדרכות המקצועיות. תכנית ההכשרה וההדרכה המקצועית תהיה בכתב. כל מוסד פיננסי ועסקי יכול להחליט על התדירות, מנגנוני ההוראה (פנים-מול-פנים, באמצעות תוכנת מחשב ועוד, תוך ארגוני או על ידי חברה חיצונית) והדגשים של מערך ההדרכה וההכשרה המקצועית. המוסד הפיננסי והעסקי יבחן את משאבי כוח האדם ואת המשאבים האחרים העומדים לרשותו ויישם תכניות הדרכה והכשרה מקצועית המספקות מידע הולם על המאבק בהלבנת הון ובמימון טרור. כך למשל, תכנית הדרכה נאותה תכלול, בין היתר, את המאפיינים הבאים: מותאמת לתחומי האחריות שעליהם מופקדים העובדים ובעלת רמת פירוט מתאימה לאחריות זו; ניתנת בתדירות המתאימה לרמת ומשתני הסיכון של המוסד הפיננסי והעסקי; וכוללת מבחנים לבדיקת הידע שרכשו העובדים.

6) ניהול סיכונים מתמשך ומתעדכן

בהתאם להערכת הסיכונים של המוסד הפיננסי והעסקי, ניתן לזהות ולהעריך מתי יש צורך להשקיע משאבים לניהול סיכונים הלבנת הון ומימון טרור, הן בקבלת לקוח חדש והן במהלך מערכת היחסים העסקית בין הצדדים. כחלק מניהול הסיכונים המתמשך, על המוסד לבצע את ההליכים המפורטים להלן:

- **עדכון מתמשך של הערכת הסיכונים**: מוסד פיננסי ועסקי יעדכן את הערכת הסיכונים של לקוחותיו, הן במערכת יחסים עסקית והן בפעילות פיננסית מזדמנת, על מנת שתישאר עדכנית. כחלק מהליך ניהול והערכת הסיכונים המתמשך, מוסד יבחן כל מידע שיתקבל והשפעתו על הערכת הסיכונים הקיימת של המוסד. עדכון הערכת הסיכונים יכלול בחינה של כל משתני הסיכון לפיהם תיושם הגישה מבוססת הסיכון, וכן את המדיניות והפרוצדורה, האמצעים מפחיתי הסיכון, הבקורות הפנימיות וההכשרות וההדרכות המקצועיות של המוסד הפיננסי והעסקי, אשר נוסחו בהתאם להערכת הסיכונים.
- **בקורות פנימיות**: על ההנהלה הבכירה לבדוק את הערכת הסיכונים והליכי ניהול הסיכונים במוסד הפיננסי והעסקי, לרבות יישום גישה מבוססת סיכון, האמצעים מפחיתי הסיכון והבקורות הפנימיות של המוסד הפיננסי והעסקי. לצורך כך, עליה לבצע בדיקה ובקרה בלתי תלויים, שיכולים להתבצע על ידי מחלקת ביקורת פנימית (internal audit), רואי חשבון מבקרים, יועצים מומחים או על ידי גורמים כשירים אחרים שאינם מעורבים בהטמעה או בתפעול של משטר הציות למניעת הלבנת הון ומימון טרור במוסד הפיננסי והעסקי. הבדיקה צריכה להיות מבוססת סיכון (תתמקד בלקוחות, שירותים או מוצרים בסיכון גבוה); תעריך האם המוסד הפיננסי והעסקי עומד בכלל חובותיו הרגולטוריות למניעת הלבנת הון ומימון טרור; תעריך את איכות ניהול הסיכונים של המוסד הפיננסי והעסקי וחברות הבת שלו, בפעילות השוטפת, על מחלקותיהם, ובכלל כך יבדוק גם את המדיניות והפרוצדורה ליישום גישה מבוססת סיכון; וכן את כלל תחומי הפעילות של המוסד הפיננסי והעסקי.
- **תיעוד ושמידת מסמכים**: מוסד פיננסי ועסקי יתעד וישמור את המסמכים שהושגו בהליכי זיהוי והכרת הלקוח, לרבות מידע עסקי, התכתבות עסקית ואת תוצאות הניתוח שנערך וכן יתעד וישמור את המסמכים

בגין עסקאות מקומיות ובינלאומיות. בנוסף, המוסד הפיננסי והעסקי יתעד וישמור על הערכת הסיכונים של המוסד וכל שינוי שהתבצע בהערכת הסיכון כחלק מהליך ניהול סיכונים מתמשך ועדכונו. כך, המוסד הפיננסי והעסקי יוכל, במידת הצורך, להציג לרשויות הרלוונטיות כי הערכת הסיכונים וניהול הסיכונים במוסד הפיננסי והעסקי הינה אפקטיבית.

7 הכלה פיננסית - Financial Inclusion

הכלה פיננסית משמעותה מתן גישה לכלל האוכלוסייה לשירותים פיננסיים ועסקיים בטוחים, נוחים ובהישג יד, ובפרט, לאוכלוסיות מוחלשות (כגון: אוכלוסיות עם הכנסה נמוכה, תושבי הפריפריה, ואלה שאין להם מסמכי זיהוי). גישה מבוססת סיכון תסייע בקידום הכלה פיננסית, מאחר וגישה זו דוגלת **בבחינת כל מקרה לגופו** ואי נקיטת צעדים באופן גורף, לגבי סקטורים או אוכלוסיות שלמות, מבלי להתחשב ברמת הסיכון של הלקוח הספציפי (סיטואציה המכונה De-Risking). בנוסף, המלצות ארגון ה-FATF מבהירות כי כשישנו סיכון נמוך להלבנת הון ומימון טרור, מוסד פיננסי ועסקי יוכל להקל ולהתגמש בדרישותיו. כך לדוגמה, במקרה של סיכון נמוך להלבנת הון ומימון טרור ניתן להחיל אמצעים מופחתים של זיהוי והכרת לקוח, בכפוף להוראות הצו הרלוונטי של המוסד הפיננסי והעסקי.¹

ארגון ה-FATF מכיר בכך שהוראות איסור הלבנת הון ומימון טרור משפיעות על רמת ההכלה הפיננסית, אולם למרות זאת, יש לקדם עקרון זה על ידי יישום אפקטיבי של גישה מבוססת סיכון במוסדות הפיננסיים והעסקיים.

סיכום

יישום גישה מבוססת סיכון תוביל לאימוץ תהליך אפקטיבי של ניהול סיכונים הלבנת הון ומימון טרור במוסדות הפיננסיים והעסקיים. מאחר לכל מוסד פיננסי ועסקי מאפיינים אחרים, לא קיימות מתודולוגיות בינלאומיות אחידות הקובעות את אופייה ואת היקפה של גישה מבוססת סיכון או את ההליך שעל כל מוסד לנקוט כדי לנהל ולהפחית את הסיכון להלבנת הון ומימון טרור. אולם, ניתן לקבוע, כי גישה מבוססת סיכון מנומקת ומנוסחת כראוי תצדיק את קביעותיהם של מוסדות פיננסיים ועסקיים ביחס לניהול סיכונים אפשריים של הלבנת הון ומימון טרור, ותאפשר להם להפעיל שיקול דעת עסקי סביר ביחס ללקוחותיהם ולאופן פעילות המוסד מולם. יובהר, כי גישה מבוססת סיכון אין משמעה הנחיה למוסד הפיננסי להימנע לבצע עסקאות ולהקים מערכת יחסים עסקית עם לקוחות מסוימים באופן גורף. תחת זאת, תפקידה יהיה לסייע למוסדות לנהל בצורה אפקטיבית את הסיכונים הפוטנציאליים של הלבנת הון ומימון טרור.

¹ ראה: המלצה פרשנית מס' 10 (INR10) להמלצות ארגון ה-FATF.